

VAJDA LAJOS

“VALAHOL EURÓPÁBAN”

Kegyeleti Múzeum
2011. 09. 02 - 2011. 10. 16.

A kiállítás-trilógia, amelyet három Európai Iskolához tartozó művész alkotásaiból terveztünk, Bálint Endre és Ország Lili után, Vajda Lajos festő kiállításával záróakkordjához ért.

A fiatalon, mindössze 33 évesen elhunyt Vajda Lajost a művészettörténet szakma a modern magyar művészet egyik vezéregyéniségének tekintette. Kezdetben a "szentendrei fiatalok" példaképe, később a magyar avantgárd egyik legjelentősebb művésze lett. Az egyetemes jelentőségű életmű ellenére munkássága azonban még ma sem közismert.

Vajda Lajos 1908. augusztus 6-án, Zalaegerszegen született. 1915-ben a család Szerbiába költözött, ahonnan 1922-ben tértek vissza Magyarországra és Szentendrén telepedtek le. Ekkor kezdett rendszeresen rajzolni. 1928–30 között a Képzőművészeti Főiskolán tanult, ahol Csók István volt a mestere. 1928-ban belépett Kassák Lajos Munka-körébe. Ebből az időből elsősorban El Liszickij szellemiségével rokonítható kompozíciói ismertek. 1930–34 között Párizsban élt, ahol a kor modern művészetével, az orosz és a francia filmművészettel ismerkedett. Nagy hatással voltak rá a régi szakrális kultúrák alkotásai, valamint a franciaországi román és gótikus katedrálisok. Itt készült fotómontázsai a kor és a hely közvetlen hatását mutatják. 1934-ben tért vissza Magyarországra. Ettől kezdve Szentendrén dolgozott. 1935-ben megismerkedett leendő feleségével, Richter (Vajda) Júliával. 1935–36-ban Korniss Dezsővel Szentendrén, Szigetmonostoron és más környező

falvakban etnológiai gyűjteményeket folytatott. Vonalas rajzokban örökítette meg az általa fontosnak vélt motívumokat.

A szintézis e módszerét „konstruktív-szürrealista tematika”-ként határozta meg. Ennek segítségével körvonalazta Korniss-sal az ún. szentendrei programot, melynek lényege, hogy a tradíciókhoz visszanyúlva és az avantgárd formanyelvi-szemléleti metódusait felhasználva egy sajátos, új, közép-kelet-európai művészetet alakítsanak ki. Figuratív művészetére ekkor a gyermekkori szerbiai emlékekből már ismert pravoszláv ikonok voltak hatással. Kubisztikus, szerkezetes csendéletei szintén meghatározóak.

1937-ben többrányú változás állt be művészetében. Új motívumok épültek az 1935–36-ból származó képelemek sorába. Az egyetemesség jegyében született szimbolikus motívumok mellett azonban egyre gyakrabban megjelentek a személyes indíttatású, az eddigieknél erősebb érzelmi töltést hordozó képi elemek. A konstruktivitás és a szürrealizmus egyensúlya felbomlott, képein a szürrealista elemek váltak hangsúlyossá. Az arcok fokozatosan eltorzultak és maszkká alakultak át. Utolsó szénrajzsorozatában már a táj is elvész, kanyargóvonalak és, örvénylő alakzatok veszik át a főszerepet. 1940 őszén hat hétig munkaszolgálatos volt, decemberben kórházba került. 1941 szeptemberében halt meg Budapesten, tüdőbajban.

Betegségének tudata, a korai elmúlás lehetősége végigkísérte pályáját. Műveiből azonban nem csak egyéni küzdelme, hanem a háborús Európa kultúrájának válsága is sugárzik.

Sapkás önarckép
1925
olaj, karton
37x36cm

Szentendrei motívumok kereszttel, héber szöveggel
1937 körül
kollázs
37,5x46,5 cm

Csendélet könyvvel
1935 körül
olaj, papír
45x29 cm

Ablakok zárral
1937 körül
kollázs
34x25 cm

Maszk héber szöveggel
1937 körül
kollázs
40x40 cm

Csendélet madárral
1930
ceruza, papír
47x31,5 cm

Szentendrei templom
ceruza, papír
44x29 cm

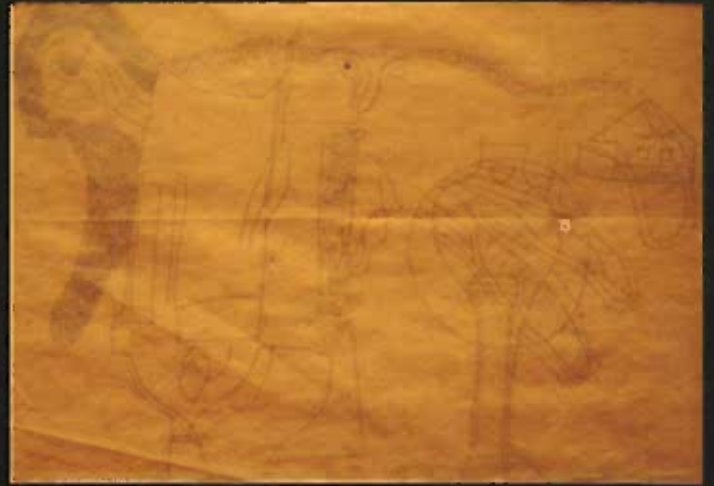

Ház kerítéssel
ceruza, papír
30,5x46 cm

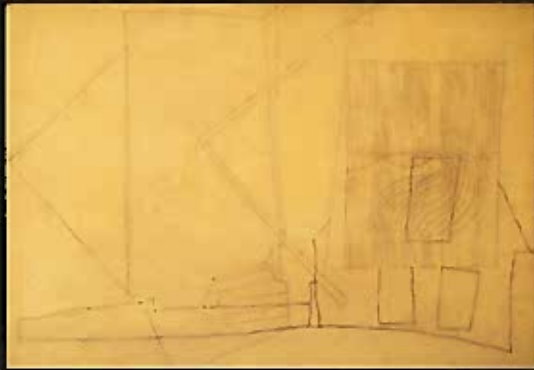

Asztali csendélet
palackokkal és maszkkal
ceruza, papír
20x15 cm

Bárános betuszegéllyel (petróleumlámpával)
1937
ceruza, papír
31.5x47.5 cm

Felfelé tartó lépcső
ceruza, papír
30x43.5 cm

Áttetszó testű madár
1939
szén, papír
87x60,5 cm

Lepkeszárnyak, szalagmotívumok
1938
szén, papír
63x94 cm

Bagoly fészekkel
1940
szén, papír
61x87 cm

Fej és végtagok
1938
szén, papír
61x45 cm

Wulcs maszk
szén, papír
61.5x36 cm

Zenei ütemek
1938
szén, papír
50,5x87,5 cm

Sün ezüst négyszögek
1938
szén, papír
60,5x87 cm

Önarckép architektúrával
1938
ceruza, papír
44x29 cm

A kiállításon látható alkotások az Antal-Lusztig Gyűjtemény tulajdonát képezik.

**BUDAPESTI
TEMETKEZÉSI INTÉZET**
ZRT.

ALAPÍTVÁ 1919.

KEGYELETI MÚZEUM
1086 BUDAPEST, FIUMEI ÚT 16.
NYITVA TARTÁS HÉTKÖZNAP: 8.30-17.00
HÉTVÉGÉN ELŐZETES BEJELENTKEZÉS ALAPJÁN:
(+36 1 323 5132, +36 30 393 6389)